

Αρείου Πάγου: 87/2000, Τμήμα Β2' Πολιτικό
Πηγή: Ε.Ε.Δ 60/01 σελ. 231, Ελ. Δ/νη 2000 σελ. 967

Σύμβαση ναυτικής εργασίας.- Ναυτεργατικό ατύχημα.

Το νομοθετικό πλαίσιο μέσα στο οποίο συνάπτονται οι συλλογικές συμβάσεις ναυτικής εργασίας εξακολουθεί να αποτελούν οι διατάξεις του αν. ν. 3276/1944 «περί συλλογικών συμβάσεων εν τη ναυτική εργασία», ακόμη και μετά την ισχύ του ν. 1876/1990, οι διατάξεις του οποίου δεν εφαρμόζονται επί των εργαζομένων στην εμπορική ναυτιλία. - Με τις διατάξεις του ανωτέρω αν. νόμου καθορίζονται περιοριστικώς τα θέματα που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο σ.σ.ν.ε., μεταξύ των οποίων δεν περιλαμβάνεται και η υποχρεωτική ασφάλιση των πληρωμάτων κατά εργατικών ατυχημάτων. - Ο όρος που έχει τεθεί από την σ.σ.ν.ε. για τις αμοιβές των πληρωμάτων ακτοπλοϊκών φορητών πλοίων Μ/Σ, Π/Κ & Ι/Φ μέχρι 500 κοχ, ότι τα πληρώματα των πλοίων στα οποία αναφέρεται η σύμβαση αυτή ασφαλιζονται υποχρεωτικώς μερίμνη και δαπάναις του πλοιοκτήτη κατά παντός ατυχήματος κ.λπ., έχει τεθεί χωρίς νομοθετική εξουσιοδότηση, είναι άκυρος και δεν μπορεί να αποτελέσει βάση αγωγικής αξιώσεως. - Προϋποθέσεις ευθύνης από αδικοπραξία.

Κυριότερες διατάξεις: Α.ν 3276/1944 άρθρο 1 παρ. 1 και 2. Ν. 3239/1955 άρθρο 41 παρ. 3. Ν. 1876/1990. Α.κ. άρθρο 914.

Πρόεδρος: ο αντιπρόεδρος, κ. Πολυβ. Μαντζιάρας

Εισηγητής: ο αρεοπαγίτης, κ. Γεωργ. Ρήγος

Δικηγόροι: ο κ. Ταξ. Σερέλης, η κυρία Θεοδώρα Μονοχάρτζη

Σύμφωνα με το άρ. 14 της σ.σ. εργασίας και αμοιβών πληρωμάτων ακτοπλοϊκών φορητών πλοίων Μ/Σ, Π/Κ και Ι/Φ μέχρι 500 κοχ, που κυρώθηκε με την 2324/09.01.92 απόφαση του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας, «τα πληρώματα των πλοίων στα οποία αναφέρεται η παρούσα Σ.Σ ασφαλιζονται υποχρεωτικά μερίμνη και δαπάναις του πλοιοκτήτη κατά παντός ατυχήματος που ήθελε λάβει χώρα κατά τη διάρκεια της επί των πλοίων υπηρεσίας των και συνεπεία αυτής». Το νομοθετικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο συνάπτονται οι συλλογικές συμβάσεις ναυτικής εργασίας (σ.σ.ν.ε.), εξακολουθούν να αποτελούν, λόγω της ιδιομορφίας της ναυτικής εργασίας, οι διατάξεις του α.ν. 3276/26/27.06.1944 περί συλλογικών συμβάσεων εν τη ναυτική εργασία» (ΦΕΚ Α/24), ο οποίος εκδόθηκε – ενώ διαρκούσε ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος - από την Ελληνική Κυβέρνηση στη Μέση Ανατολή, και αναδημοσιεύθηκε στην Ελλάδα, στο ΦΕΚ Α' 172/05.07.1945. Αυτή η ρύθμιση ίσχυε και υπό το καθεστώς του ν. 3239/55 «περί τρόπου ρυθμίσεως των συλλογικών διαφορών εργασίας κ.λπ.», ο οποίος, στο άρ. 41 παρ. 3, ρητώς όριζε ότι οι διατάξεις του 'δεν έχουν εφαρμογήν επί της ρυθμίσεως των όρων, συνθηκών και αμοιβής εργασίας των πληρωμάτων των πλοίων της εμπορικής ναυτιλίας», ισχύει δε και υπό το καθεστώς του ν. 1876/90 «ελευθères συλλογικές διαπραγματεύσεις κ.α.δ.» ο οποίος ναι μεν δεν περιέχει ρητή διάταξη, όπως η προαναφερόμενη του άρ. 41 παρ. 3 ν. 3239/55, από την όλη όμως διατύπωση και το όλο πνεύμα του ευθέως συνάγεται ότι δεν εφαρμόζεται για τους εργαζόμενους στην εμπορική ναυτιλία (βλ. ενδεικτικώς άρ. 1 παρ. 1). Κατά το άρ. 1 παρ. 1 ν. 3276/44 «δύναται να συνάπτονται συλλογικά συμβάσεις μεταξύ οργανώσεων εφοπλιστών και εργατών θαλάσσης εκ των κρινομένων ελευθέρως υπό του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας ως περισσότερον αντιπροσωπευτικών καθορίζουσαι τον μισθόν, τα πολεμικά επιδόματα, την αποταμίευσιν, ως και τας πάσης φύσεως προσθέτους εκ της συμβάσεως ναυτολογίας αμοιβάς, ων ο εργάτης θα δικαιούται αναλόγως προς τον βαθμόν, την ειδικότητα και την κατηγορίαν εις την οποίαν το πλοίον ανήκει». Κατά την παράγρ. 2 του ίδιου άρθρου, «διά των ιδίων συμβάσεων δύναται να ρυθμίζονται και οι όροι ναυτολογήσεως και εργασίας επί των πλοίων, η σύνθεσις του πληρώματος αυτών και ζητήματα αφορώντα την ενδιαίτησιν των ανδρών εν τοις πλοίοις, ως και ο τρόπος επιλύσεως των παρουσιαζομένων διαφορών μεταξύ πληρώματος, πλοιάρχων και εφοπλιστών δι' επιτροπών διαιτησίας». Με τις παραπάνω διατάξεις καθορίζονται περιοριστικώς τα θέματα τα οποία μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο ρυθμίσεως ΣΣΝΕ, από καμία δε διάταξη του ίδιου νόμου δεν προκύπτει ότι αντικείμενο ΣΣΝΕ μπορεί να αποτελέσει η υποχρεωτική ασφάλιση των πληρωμάτων «κατά

παντός ατυχήματος που ήθελε λάβει χώρα κατά τη διάρκεια της επί των πλοίων... υπηρεσίας των». Συνεπώς ο όρος, που έχει τεθεί από το προαναφερόμενο άρθρο της παραπάνω ΣΣΝΕ έχει τεθεί χωρίς νομοθετική εξουσιοδότηση, είναι άκυρος και δεν μπορεί να αποτελέσει βάση αγωγικής αξίωσης. Εξάλλου, για να υπάρξει αδικοπραξία, σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις των άρ. 914 επ. Α.Κ., άρα και υποχρέωση, εκείνου που προξένησε την τυχόν ζημία, να αποζημιώσει τον παθόντα, προϋποτίθεται η ζημία να προκλήθηκε παρά το νόμο (άρ. 914 Α.Κ) ή από συμπεριφορά αντίθετη προς τα χρηστά ήθη (άρ. 919 Α.Κ), από πράξη ή παράλειψη του δράστη (υπαίτιου) και αιτιώδους συνάφεια μεταξύ της πράξης ή της παράλειψης και της ζημίας που επήλθε. Η ζημία είναι παράνομη όταν, με την πράξη ή την παράλειψη του υπαιτίου, προσβάλλεται δικαίωμα ή και απλό συμφέρον του παθόντος, προστατευόμενο από ορισμένη διάταξη νόμου η οποία παραβιάστηκε, ενώ ως κριτήριο των χρηστών ηθών, και συνακόλουθα της αντίθετης προς αυτά συμπεριφοράς, λαμβάνονται υπόψη οι ιδέες που, κατά τη γενική αντίληψη του «χρηστώς και εμφρόνως» σκεπτόμενου μέσου κοινωνικού ανθρώπου, επικρατούν σε μια δεδομένη χρονική περίοδο. Αιτιώδης δε συνάφεια υπάρχει όταν η πράξη ή η παράλειψη ήταν ικανή και πρόσφορη, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας, άλλως κατά την πιθανή και συνήθη πορεία των πραγμάτων να επιφέρει το επιζήμιο αποτέλεσμα το οποίο επήλθε στη συγκεκριμένη περίπτωση. Στην κρινόμενη υπόθεση και στην από 02.02.95 αγωγή της αναιρεσείουσας, την οποία αυτή είχε ασκήσει ατομικά, για τον εαυτό της, αλλά και ασκώντας τη γονική μέριμνα των ανήλικων τέκνων της Ιωάννη και Αντωνίας, κατά των αναιρεσιβλήτων, το περιεχόμενο της οποίας ελέγχεται από τον κρειο Πάγο (άρ. 561 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ.), η αναιρεσείουσα ανέφερε ότι, κατά της εταιρίας «Φ.Ε.», ναυτικής εταιρίας που εδρεύει στην Αίγινα, πλοιοκτήτριας του φορτηγού αμμοληπτικού πλοίου «Ε.», κ.ο.χ. 484,91 και κατά του Μ. Μ. (ήδη δευτέρου αναιρεσιβλήτου), ως πλοιάρχου του, είχε ασκήσει (ατομικά και για λογαριασμό των τέκνων της), την από 20.12.92, προς το Μονομ. Πρωτοδ. Πειραιώς, αγωγή, ζητώντας τη, σύμφωνα με τις διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου, άλλως σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 551/15, αποζημίωσή τους, λόγω θανάτου του συζύγου της και πατέρα των ανήλικων, που επήλθε από εργατικό ατύχημα, στο παραπάνω πλοίο, τις 20.06.92 ότι με την 101/95 απόφαση του Εφετ. Πειραιώς έγινε δεκτή η αγωγή, μόνο ως προς την εναγόμενη εταιρία, στηριζόμενη στις διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου, και επιδικάστηκε αποζημίωση, μειωμένη κατά το ποσοστό της συνυπαιτιότητας του συζύγου της, συνιστάμενη σε χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης και σε καταβολή χρηματικού ποσού, κάθε μήνα έως τις 31.12.2002, για στέρηση της διατροφής τους ότι κατά την εκτέλεση της απόφασης διαπιστώθηκε η αφερεγγυότητα και η ανυπαρξία οποιουδήποτε περιουσιακού στοιχείου της εταιρίας, ακόμη και του πλοίου, το οποίο είχε βυθιστεί και ήταν ανασφάλιστο ότι οι εναγόμενοι (αναιρεσιβλήτοι) αποτελούσαν τα μέλη του διοικ. συμβουλίου της εταιρίας, το χρόνο του ατυχήματος, και ενώ, κατά την άσκηση της διοίκησης και της διαχείρισης των εταιρικών υποθέσεων, όφειλαν κατά τις διατάξεις της προαναφερόμενης ΣΣΝΕ να είχαν ασφαλίσει τα μέλη του πληρώματος για κινδύνους από ατύχημα, από πρόθεση και προς το σκοπό να αποφύγουν την αντίστοιχη δαπάνη, άλλως από ασύγνωστη αμέλεια, παρέλειψαν να το πράξουν, με συνέπεια να καταστήσουν αδύνατη την ικανοποίηση της απαίτησής τους (αυτής και των τέκνων της) και να επέλθει έτσι η αντίστοιχη ζημία τους. Συνακόλουθα ζήτησε να αναγνωριστεί ότι οι εναγόμενοι οφείλουν, ο καθένας εις ολόκληρον, να της καταβάλουν την αποζημίωση που τους επιδικάστηκε (ατομικά και για τα τέκνα της), με την 101/95 απόφαση του Εφετ. Πειραιώς άλλως την αποζημίωση αυτή να καταβάλουν στην ναυτ. εταιρία «Φ.Ε.», τα δικαιώματα της οποίας έναντι των μελών του Δ.Σ. της (αναιρεσιβλήτων) ασκούσε η αναιρεσείουσα πλαγιαστικώς. - Δεδομένου όμως ότι, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, ο όρος της επίμαχης ΣΣΝΕ, για υποχρεωτική ασφάλιση του πληρώματος πλοίου, δεν είναι έγκυρος, η πλοιοκτήτρια εταιρία του Φ/Γ «Ε» δεν είχε υποχρέωση ιδιωτικής ασφάλισης του πληρώματός του, ούτε και οι αναιρεσιβλήτοι, ως καταστατικά όργανά της - μέλη του Δ.Σ. της, παρέλειψαν να εκπληρώσουν νόμιμη υποχρέωσή τους, αλλά και η παράλειψή τους να ασφαλίσουν το πλήρωμα του πιο πάνω πλοίου, ως καταστατικά όργανα της πλοιοκτήτριας, δεν αποτελεί συμπεριφορά αντικείμενη στα χρηστά ήθη, όπως αυτά παραπάνω προσδιορίστηκαν. - Τέλος ναι μεν κατά το άρ. 14 παρ. 2 ν. 959/79 «Περί της Ναυτικής Εταιρίας», «παν μέλος του διοικητικού συμβουλίου ευθύνεται έναντι της εταιρίας διά παν

πταίσμα?, από όσα όμως παραπάνω εκτέθηκαν δεν στοιχειοθετείται αδικοπρακτική συμπεριφορά των αναιρεσιβλήτων, ως μελών του Δ.Σ. της ναυτ. εταιρίας «Φ.Ε», πλοιοκτήτριας του Φ/Γ «Ε.», ώστε η αναιρεσείουσα να δικαιούται να στραφεί πλαγιαστικά (άρ 72 Κ.Πολ.Δ.) εναντίον τους, ασκώντας αυτή το σχετικό δικαίωμα της εταιρίας. - Κρίνοντας επομένως το Εφετείο νομικά αβάσιμη την αγωγή της αναιρεσείουσας ορθώς ερμήνευσε και εφάρμοσε τους προαναφερόμενους κανόνες ουσιαστικού δικαίου και επομένως, οι συναφείς και αλληλοσυμπληρούμενοι, από το άρ. 559 αριθμ. 1 Κ.Πολ.Δ., πρώτος, δεύτερος, τέταρτος και πέμπτος λόγοι αναιρέσεως, με τους οποίους η απόφαση πλήττεται για παραβίαση των παραπάνω κανόνων είναι αβάσιμοι και πρέπει να απορριφθούν. Με τον τρίτο, από το άρ. 559 αριθμ. 8 Κ.Πολ.Δ., λόγο η απόφαση πλήττεται διότι το Εφετείο δεν έλαβε υπόψη του πράγματα που προτάθηκαν και είχαν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης, ήτοι ότι η υποχρέωση ασφαλίσεως του παθόντος, συζύγου της αναιρεσείουσας, αποτελούσε και συμβατική υποχρέωση της πλοιοκτήτριας. Τέτοια όμως βάση δεν περιέχει η αγωγή της αναιρεσείουσας, αν δε προτάθηκε τούτο στο δικαστήριο αποτελούσε ανεπίτρεπτη προσθήκη νέας βάσης στην αγωγή (άρ. 224 Κ.Πολ.Δ.) και συνεπώς ορθώς «έστω και χωρίς ειδική σκέψη» δεν το έλαβε υπόψη του το δικαστήριο. Επομένως και ο λόγος αυτός είναι αβάσιμος και απορριπτός. Πρέπει συνεπώς η κρινόμενη αίτηση να απορριφθεί και να καταδικασθεί η αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα των (παρόντων) αναιρεσιβλήτων (άρ. 176, 183 Κ.Πολ.Δ.).

(Απορρίπτει την αίτηση για αναίρεση της 1005/96 απόφασης του Εφετείου Πειραιώς).